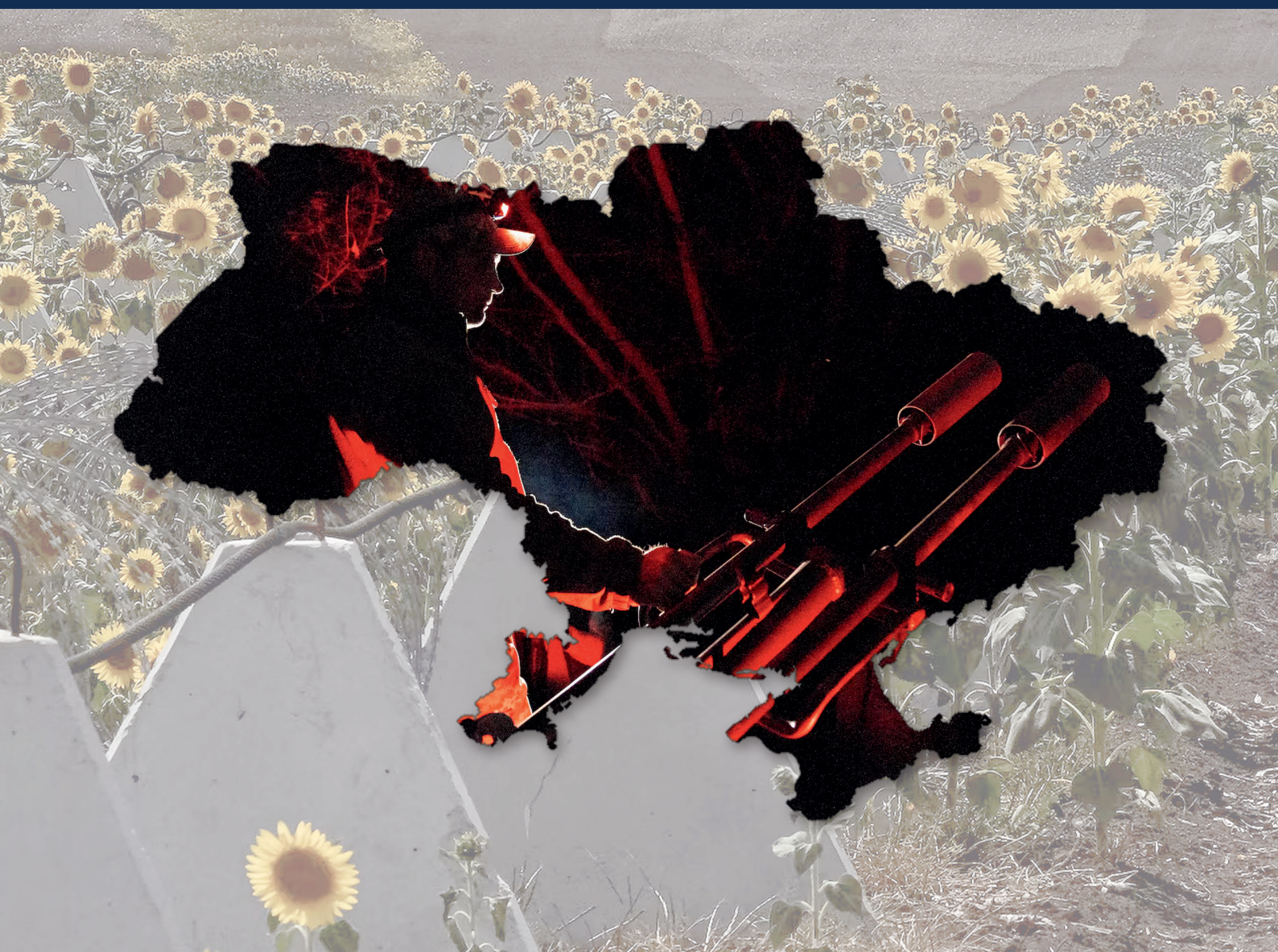

Razumkov
centre

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Серпень 2025

I. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Серпень 2025 р. — 42-й місяць повномасштабного російського вторгнення — не приніс ні проривних рішень у напрямі припинення російсько-української війни, ні матеріалізації катастрофічних для України прогнозів, пов'язаних з можливими американо-російськими домовленостями та розвитком ситуації на театрі воєнних дій. Особиста зустріч президентів США та росії на Алясці, попри оптимістичні очікування одних і побоювання інших, **завершилася практично безрезультатно**. Водночас, ця зустріч, схоже, **стимулювала європейських лідерів** до активізації практичних зусиль з підтримки України та посилення впливу на позицію Білого дому в підходах до врегулювання конфлікту.

Весняно-літня наступальна кампанія не принесла противнику стратегічно значимих результатів, але її закінчення не є завершенням російського «повзучого» наступу, який триває вже майже два роки. Російська сторона зберігає ініціативу майже на всіх ділянках лінії фронту та здійснює активні заходи, насамперед, передислокацію підрозділів і нарощування чисельності живої сили, для активізації штурмових дій до настання несприятливих для наступу погодних умов.

БОЙОВІ ДІЇ

По завершенню останнього місяця весняно-літньої наступальної кампанії російських військ стратегічна ситуація на театрі воєнних дій не зазнала визначальних змін. На думку авторитетних воєнних оглядачів, **«генерали путіна провалили літній наступ»**, не досягнувши поставлених цілей. Попри **активні наступальні зусилля** протягом літа 2025 р., (окуповано ще 1800 км² — 0,3% території України) та утримання ініціативи, здобутки російських військ мали переважно тактичний рівень, а їх ціна у вимірах живої сили та техніки була надзвичайно високою. **Більшість цілей**, визначених московією на кампанію з квітня

по серпень 2025 р. (взяття Покровська, створення буферних зон в Чернігівській, Сумській і Харківській обл.), залишилися нереалізованими.

Основні зусилля Сил Оборони України були зосереджені на стримуванні російського наступу, а на окремих ділянках в прикордонні Сумської та Харківської обл. і навіть на найбільш гарячому Покровському напрямку був відновлений контроль над раніше втраченими позиціями та **звільнені кілька окупованих населених пунктів**. За підсумками місяця дещо знизилися середньодобова кількість бойових зіткнень (162 проти 178 у липні) і темпи просування російських військ (**окуповано близько 464 км² проти 564 км² у липні**). За оцінками експертів, зниження інтенсивності штурмових дій противника могло бути пов'язане як із виснаженням наступального потенціалу противника, так і з ротацією підрозділів, що також є додатковим свідченням обмеженості свіжих боеготових резервів.

Окремої уваги заслуговує т. зв. **«добропільський прорив»**, який розпочався напередодні особистої зустрічі президентів росії та США, переслідував радше політичні, ніж оперативно-тактичні цілі. Швидке вклинювання противника в українську лінію оборони вкотре продемонструвало вразливі місця української оборони. З іншого ж боку, подальша оперативна ліквідація «прориву фронту» Силами Оборони підтвердила висновки про обмеженість наступального потенціалу російських військ і, ймовірно, системні проблеми в плануванні та управлінні на оперативно-стратегічному рівні.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

Гучні заяви Д. Трампа у липні 2025 р., оголошення ним 50-денного і 10-денного **«ультиматумів»** породили обережні очікування стосовно імовірної зміни позиції одного з ключових міжнародних гравців і, як наслідок,

наближення переломного моменту в процесі мирного врегулювання. Однак, червоний килим для путіна на Алясці в черговий раз продемонстрував, чого варті грізні заяви та ультиматуми сьогоdnішнього господаря Білого дому. Нашвидкуруч організована зустріч президентів США та росії 16 серпня в Анкоріджі завершилася без підписання будь-яких угод, що стало радше позитивним результатом для України та її партнерів, оскільки досягнення **сепаратних домовленостей** Трампа з путіним виглядало більш імовірним, ніж сподівання на примушення путіна до припинення вогню та до початку предметних переговорів.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

21 серпня Верховна Рада України ухвалила **Закон про Defence City** («Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу»). Ініціатива Defence City передбачає правовий режим підтримки оборонно-промислового комплексу (ОПК) в Україні та створення додаткових сприятливих умов для розвитку галузі (до 1 січня 2036 р. або до вступу України до ЄС) шляхом запровадження, зокрема:

- ✓ Реєстру резидентів Defence City при Міністерстві оборони (статус резидента гарантує доступ до пільг та захищеності);
- ✓ гнучких фінансових вимог: мінімально 75% кваліфікованого доходу (50% для літакобудування);
- ✓ звільнення від податку на прибуток (за умови реінвестування), а також від земельного, нерухомого й екологічного податків;
- ✓ спрощених митних процедур та контролю експорту оборонних товарів і технологій; особливого валютного режиму, визначеного Нацбанком;
- ✓ добровільного підходу до релокації.

Протягом серпня 2025 р. **Міністерство оборони України** допустило до експлуатації 80 нових зразків озброєння та військової

техніки (ОВТ), 78% з яких — вітчизняного виробництва, що є свідченням нарощування виробничих спроможностей та ставки на внутрішнє виробництво. Основна частина допущених до експлуатації вітчизняних зразків ОВТ — безпілотні авіаційні комплекси, боєприпаси, автомобільна техніка, наземні роботизовані комплекси, які відіграють дедалі важливішу роль у сучасних бойових діях.

21 серпня Верховна Рада внесла зміни до Цивільного кодексу України та деяких законів України, що **обмежують доступ до частини даних публічних електронних реєстрів** оборонних підприємств. Відкритість державних реєстрів заради підвищення прозорості та громадського контролю у мирний час стала джерелом додаткових ризиків в умовах війни, зокрема, розкриваючи для ворожої розвідки інформацію про адреси юридичних осіб та їх майно з державних реєстрів. Запроваджені зміни обмежують публічний доступ до частини даних, які можуть становити загрозу для обороноздатності та безпеки держави (розташування чи особливості об'єктів оборони та інфраструктури), зберігаючи відкритими дані, необхідні для економічної діяльності та контролю (інформацію про тендери, декларації посадовців, власників компаній тощо).

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

Протягом серпня тривав процес підготовки повоєнного формату зовнішніх гарантій безпеки України. Європейські лідери намагаються знайти прийнятні рішення, які могли б стати аргументом переконання російського агресора в безперспективності продовження війни, стримуючим фактором поновлення агресії в майбутньому. Передбачається, що ключовими елементами перспективного механізму зовнішніх гарантій має бути провідна роль Європи та **максимально можливий рівень залучення США** до європейських безпекових ініціатив. Т. зв. варіант «легкого НАТО» (NATO-light) поступається колективним зобов'язанням Альянсу (ст. 5 Вашингтонського договору), однак передбачає, що у разі нападу держави оперативно узгоджуватимуть свої дії на підставі двосторонніх угод з Україною. Йдеться про зобов'язання надання швидкої та тривалої оборонної та економічної допомоги, запровадження санкцій проти агресора, але без зобов'язань направлення військ в Україну.

Водночас, триває також процес підготовки варіантів [можливого розгортання військ](#) в Україні після завершення бойових дій в межах повоєнних гарантій безпеки. Попри те, що перспективний формат надання гарантій безпеки Україні не передбачає членства в НАТО, майданчик Альянсу також активно залучається до розробки як військової, так і політичної складових плану. Так, наприкінці серпня у штаб-квартирі НАТО відбулися засідання [Північноатлантичної ради на рівні послів](#) та [військового керівництва держав-членів](#) на рівні начальників генеральних штабів.

Протягом серпня також відбулася низка подій, що сприятимуть сталому забезпеченню потреб України в озброєнні та боєприпасів. 27 серпня німецький оборонний концерн Rheinmetall запустив виробництво [найбільшого в Європі заводу боєприпасів](#). Проектна потужність побудованого за 15 місяців заводу складає 350 тис. снарядів калібру 155 мм на рік. Присутній на церемонії відкриття [генсек НАТО заявив](#), що країни Європи за два роки наростили випуск боєприпасів у шість разів, а до кінця 2025 р. загальний об'єм виробництва має сягнути 2 млн одиниць.

Уряд США схвалив кілька рішень стосовно [продажу Україні товарів і послуг військового призначення](#) в межах програми Foreign Military Sale. Згідно з офіційною інформацією, Україна отримає, зокрема, 3 350 ракет ERAM з навігаційними системами GPS/INS на суму \$825 млн, обладнання для підтримки системи ППО Patriot (\$179,1 млн), послуги супутникового зв'язку та обладнання Starlink (\$150 млн). Фінансування закупівлі здійснюється за підтримки Данії, Нідерландів та Норвегії в межах програм PURL і JUMSTART.

РОСІЯ

Керівництво кремля всіма своїми заявами та діями продовжує переконливо демонструвати [налаштованість на подальше продовження війни](#). Повторюючи ультимативні вимоги та нісенітницю про «першопричини» і необхідність досягнення цілей т. зв. «сво», російське політичне керівництво, очевидно, усвідомлює імовірні ризики того чи іншого

варіанту припинення бойових дій, у т.ч. через перспективи загострення соціально-економічної ситуації у повоєнній росії. Видання [The Telegraph](#) звернуло увагу на матеріальний фактор зацікавленості значної частини російського населення (нового «середнього класу») у війні. Війна створила у бідних російських регіонах «середній клас», забезпечивши різкий ріст зарплат, суспільний статус та пільги. На думку експертів, різке зменшення прибутків доволі значної частини населення депресивних регіонів може призвести до масштабної соціальної дестабілізації.

З іншого боку, зростаючі витрати на війну та пов'язані з нею проблеми російської економіки можуть підштовхнути путіна до пошуку варіантів тимчасового перемир'я. [Військові витрати росії](#) у першому півріччі 2025 р. сягнули 47 млрд руб. на день, що на 31% більше, ніж у 2023 р. і [на 95% у порівнянні з 2022 р.](#)

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

- ✓ Обережні очікування стосовно зміни підходів Президента США Д. Трампа до мирного врегулювання виявилися передчасними, а подальші заяви та дії москви підтверджують налаштованість путіна на продовження війни та безперспективність дипломатичних зусиль на поточному етапі.
- ✓ Очевидний провал «миротворчих» зусиль Д. Трампа та його непослідовність у відповідних заявах та рішеннях стимулювала європейських лідерів до активізації підтримки України та більш активного залучення до врегулювання конфлікту.
- ✓ Весняно-літня наступальна кампанія не принесла противнику стратегічно значимих результатів і суттєво виснажила наступальний потенціал, що змусило російське військове керівництво вдатися до певного зниження бойової активності з метою підготовки до осінньої фази наступу.

II.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

В центрі подій серпня був переговорний процес щодо припинення війни в Україні, на якому сфокусовані зусилля ряду країн світу і міжнародних організацій. Але багато раундів переговорів і зустрічей на різних рівнях, на жаль, не принесли позитивного результату — російська агресія і терор проти мирного населення України продовжуються. Спостерігається консолідація підтримки України з боку європейських союзників. Водночас, президент США поки що посідає вичікувальну позицію, утримуючись від заходів з примушення країни-агресора до миру. В загальному сенсі ці переговори відображають складні та суперечливі геополітичні тенденції та виклики — зокрема, подальшу поляризацію світової спільноти, зростання конфліктності на світовій арені, накопичення політико-економічних проблем у різних регіонах світу тощо.

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ ТА ПОДІЇ

Фактор США на світовій арені. У серпні тривав відзначений в попередніх моніторингах активний «тарифний пресинг» США. Д. Трамп підписав [пакет указів](#) про запровадження тарифів у розмірі від 10% до 41% на імпорту товарів із 69 країн, включно з ЄС. Водночас, було встановлене 50% мито на індійські товари за купівлю російської нафти. (Однак, 29 серпня Федеральний апеляційний суд США [визнав](#) більшість мит Д. Трампа незаконними, але це рішення призупинене до 14 жовтня). З іншого боку, позитивним фактом стала спільна заява США і ЄС щодо ухвалені раніше рамкової торговельної угоди, але в економічних відносинах Брюсселя і Вашингтона зберігається ряд гострих проблем, зокрема щодо мит на промислові товари США і обмежень діяльності американських технологічних компаній в Європі тощо.

Своєю чергою, Вашингтон продовжив згортання участі у міжнародних інституціях і гуманітарних програмах. У липні 2025 р. Президент США підписав [закон](#) про скорочення на \$9 млрд запланованих бюджетних витрат на програми міжнародної допомоги. В серпні Д. Трамп в односторонньому

порядку [скасував](#) ще \$4,9 млрд федерального фінансування 15 міжнародних програм гуманітарної допомоги, миротворчих операцій ООН та підтримки демократичних процесів в різних регіонах світу. З огляду на зменшення бюджетної допомоги США, Генсек ООН А. Гутерріш був змушений анонсувати масштабні скорочення кадрового складу організації (близько 3 тис. осіб).

Українсько-американські відносини.

В серпні діалог Києва і Вашингтона переважною мірою був зосереджений на переговорному процесі щодо припинення війни в Україні. Попри інтенсивні перемовини і консультації на вищому і високому рівнях, активні намагання української сторони забезпечити підтримку і солідарність з боку США, у двосторонніх відносинах на цей час спостерігалася невизначеність і нестабільність. Це пояснюється як в цілому комерціалізованим американоцентричним характером зовнішньої політики США, так і непослідовним, персоніфікованим стилем дій Д. Трампа в цілому на світовій арені і на українському напрямі зокрема. Останні події у двосторонніх відносинах загалом свідчать про деякі обнадійливі тенденції. Зокрема, в серпні відбулась серія перемовин і консультацій з Д. Трампом та його оточенням. Загалом позитивно слід вважати зустріч двох президентів 18 серпня 2025 р. (про це нижче). Своєю чергою, спецпредставник президента США К. Келлог відвідав Київ, а наприкінці місяця українська делегація на чолі з Прем'єр-міністеркою Ю. Свириденко провела ряд перемовин в США з С. Уїткоффом, представниками американського бізнесу тощо.

До активу українсько-американських відносин слід також додати те, що в рамках угоди про надра розпочалась підготовка [трьох спільних проєктів](#) у сфері видобутку корисних копалин. У вересні заплановане перше установче засідання Ради американсько-українського фонду. Позитивним чинником є активізація процесу продажу Україні американської зброї. У серпні Державний департамент узгодив продаж Києву пакету послуг з ремонту і обслуговування артилерії

(\$203 млн); партії авіаційних ракет (\$825 млн); обладнання для системи Patriot та обслуговування Starlink (\$329). Також важливим кроком стало запровадження за участю США нового колективного механізму закупівель, у т. ч. американської зброї в рамках НАТО для України – PURL («Пріоритетний перелік потреб України»). У цьому переліку, який формують Київ і штаб НАТО, зафіксовано найважливіші запити України: системи ППО (Patriot, NASAMS, IRIS-T), ракети, боєприпаси, дрони, засоби РЕБ, ремонтні й логістичні потреби.

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. Серпнева фаза переговорів щодо припинення війни в Україні була рекордною за рівнем контактів та інтенсивністю. Тривала «човникова дипломатія» спецпредставників президента США К. Келлога і С. Уїткоффа, проведено серію консультацій радників з питань безпеки США, України, країн ЄС. Питанню мирного врегулювання було присвячене позачергове засідання Ради ЄС у закордонних справах 11 серпня. Лідери Франції, Німеччини, Великої Британії, Польщі, Італії виступили зі [спільною заявою](#), де були окреслені принципи і підходи з припинення війни в Україні.

В рамках переговорного процесу 15 серпня на Алясці (США) відбулась зустріч Д. Трампа з путіним, яка у міжнародному дискурсі майже одностайно [була оцінена](#) як успіх російського диктатора. Саміт на Алясці приніс дивіденди росії: а) послабилася політична ізоляція російського диктатора; б) санкції щодо рф відкладені; в) путін переконав американського президента у своєму підході щодо закінчення війни: мирні переговори без зупинення бойових дій.

Такі об'єктивні наслідки зміни американської позиції на користь росії спонукали європейських лідерів до консолідації підтримки України та активного просування спільної позиції на американському напрямі. 18 серпня 2025 р. відбулася зустріч Д. Трампа з В. Зеленським, до якої доєдналися лідери Німеччини, Франції, Італії, Великої Британії, Фінляндії, а також керівники ЄС і НАТО. Сторони домовилися про розробку гарантій безпеки для України. Групу з розробки гарантій очолив державний секретар США М. Рубіо. Обговорювався продаж американської зброї до України обсягом \$100 млрд за

рахунок європейських країн. Чутливі територіальні питання були відкладені на наступний раунд переговорів. Загалом важливим підсумком цієї зустрічі та наступних багатосторонніх перемовин стало узгодження гарантій для України, в яких взяли участь США. Станом на кінець серпня цей процес триває.

Підсумовуючи слід зазначити, що активізований США мирний переговорний процес з припинення війни в Україні не приніс у серпні 2025 р. відчутних результатів. Нині мало підстав сподіватися на [анонсовані](#) Д. Трампом переговори у форматі США-Україна-рф. Так само викликає сумніви і черговий «дедлайн» американського президента. Судячи з реакції країни-агресора, зокрема, [відповідній заяві](#) лаврова, російська сторона, імітуючи мирні ініціативи, використовує переговори як димову завісу для нарощування агресії, не збираючись припиняти бойові дії.

На жаль, зусилля США з «умиротворення» російського диктатора, як і передбачалося, мали зворотній ефект. Росія посилила терор проти мирного населення України. 28 серпня агресор наніс [масований удар](#) 629 засобами повітряного нападу по Києву, внаслідок чого загинуло 25 осіб і 53 отримали поранення. 30 серпня відбулась чергова масована атака по Україні ударними БпЛА, ракетами повітряного, наземного та морського базування (582 засобів повітряного нападу).

Події серпня чергового разу засвідчили, що альтернативи силового примушення агресора до миру не існує. Але на цей час питання щодо подальших дій Вашингтона залишається відкритим.

Тенденції геополітичної поляризації. Протягом місяця спостерігалися небезпечні тенденції посилення геополітичного протистояння між провідними центрами впливу. З одного боку, тривала конфронтація між країнами-світовими лідерами. Зросла напруженість у відносинах США з КНР і Індією. Складними є відносини між ЄС і Китаєм. Загострили ситуацію безрезультатні спроби Вашингтона припинити війну в Україні. Розгортається боротьба за сфери впливу в країнах Глобального Півдня. На цьому фоні небезпечним чинником є згадане вище згортання США механізмів «м'якого впливу» і гуманітарної допомоги в різних регіонах світу.

З іншого боку, триває активна консолідація країн авторитарного табору. Зокрема, у серпні здійснювалися активні політико-дипломатичні контакти на різних рівнях між рф і Північною Кореєю, яка, за [неофіційною інформацією](#), планує відправити до рф новий військовий контингент і озброєння. 20 серпня відбувся візит Президента Ірану М. Пезешкіана до Білорусі, в рамках якого обговорювалося поглиблення співробітництва між країнами в різних сферах, у т. ч. військовій. Водночас, викликом і загрозою для Європи є заплановані на вересень спільні російсько-білоруські військові навчання «Захід-2025». В серпні російські війська вже прибули на білоруські полігони. Слід додати, що росія і КНР вперше провели спільне патрулювання підводних човнів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Водночас, можна припустити, що ключовими подіями у консолідації країн «незахідного табору» під егідою КНР і рф стануть святкування в Пекіні 80-річчя перемоги у Другій світовій війні і саміт Шанхайської організації співробітництва (Тяньцзінь, 31 серпня – 1 вересня 2025 р.)

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

У серпні зусилля української дипломатії були переважно сфокусовані на переговорному процесі з припинення війни, формуванні гарантій безпеки, посиленні міжнародної допомоги Україні і просуванні на світовій арені національних інтересів та ініціатив.

Політичний діалог з іноземними партнерами. Протягом місяця спостерігалася висока інтенсивність діалогу з іноземними партнерами на різних рівнях, зокрема в рамках дипломатичних переговорів, міжпарламентських консультацій, міжурядових зустрічей, перемовин на полях міжнародних заходів. Зовнішні контакти керівництва України були зосереджені на припиненні війни, донесенні до іноземних візаві українських позицій та інтересів щодо встановлення справедливого стабільного миру. В цьому плані слід відзначити ряд важливих переговорів на вищому рівні з президентами США, Франції, Фінляндії, Туреччини, Румунії, Литви, Федеральним канцлером Німеччини, прем'єр-міністрами Великої Британії, Італії, Данії, Нідерландів, Польщі, Швеції, Норвегії Греції, Хорватії тощо. Окремо варто згадати про регулярні контакти з керівництвом ЄС і НАТО.

Своєю чергою, протягом місяця відбувся також ряд важливих міжнародних заходів. Зокрема, 13 серпня у Німеччині пройшло [шосте засідання «Коаліції охочих»](#) за участю лідерів країн Європи, а також віцепрезидента США Джей Ді Венса і спецпредставника президента США К. Келлога. 17 серпня в Брюсселі проведено сьоме засідання коаліції, під час якого обговорювалося розгортання в Україні воєнного контингенту після припинення бойових дій. Згодом відбулись згадані вище перемовини лідерів України і США, в яких взяли участь європейські партнери. Наприкінці місяця була організована онлайн-нарада президентів України, Польщі, Литви, Латвії, Естонії та голови уряду Данії.

До дипломатичного активу України можна також віднести візити до Києва Генерального секретаря НАТО М. Рютте, спецпредставника президента США К. Келлога, Прем'єр-міністра Норвегії Й. Стьоре, прем'єр-міністра Канади М. Карні. Під час візиту М. Карні сторони підписали Спільне комюніке і План дій з реалізації Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Канадою.

Слід підкреслити, що географія міжнародних контактів в серпні не обмежувалася Європою і США. Президент України провів переговори з президентами ПАР, Казахстану, Аргентини, Азербайджану, Прем'єр-міністром Індії, а також зі спадкоємним принцем Саудівської Аравії, з Еміром Катару тощо.

Просування українських інтересів та ініціатив на світовій арені. Зусилля національної дипломатії на світовій арені були зосереджені, з одного боку, на забезпеченні умов для припинення російської агресії та встановлення справедливого миру в Україні, з іншого – на формуванні надійних зовнішніх гарантій безпеки і зміцнення обороноздатності країни. Ці пріоритети були головними темами переговорів і консультацій, у т. ч. в рамках коаліції охочих. Також припиненню війни і зміцненню допомоги Україні була присвячена зустріч у форматі «Україна-Молдова-Румунія» на рівні глав МЗС, до якої приєднались міністри закордонних справ Польщі та Литви. Учасники ухвалили [Спільну заяву](#) на підтримку України.

Важливою подією в плані зміцнення оборонного потенціалу нашої країни стало проведення в Києві [міжнародного Форуму](#),

присвяченого співпраці з партнерами в сфері безпеки та військово-промислового виробництва. У заході взяли участь міністри оборони Канади, Данії, Латвії, Литви, Естонії, Румунії, Швеції, Чехії, Великої Британії тощо. На полях Форуму Україна та Канада підписали угоду щодо спільного виробництва оборонної продукції.

На початку серпня в Токіо відбувся українсько-японський форум, присвячений відбудові України. У заході взяли участь представники урядів, підприємці і бізнесмени обох країн. На полях форуму було підписано 29 угод з реалізації спільних проєктів в галузі сільського господарства, харчової промисловості, інфраструктури та будівництва, технологій та інновацій.

Своєю чергою, Міжнародна коаліція Bring Kids Back UA, до якої входять 38 країн світу, а також Рада Європи та ЄС, оприлюднила [заяву](#) з вимогами до країни-агресора негайно без зволікань та жодних умов повернути викрадених українських дітей.

29 серпня на вимогу України відбулось екстрене засідання Ради Безпеки ООН для обговорення масштабної повітряної атаки росії на Україну 28 серпня. Під час засідання

Прем'єр-міністр України Ю. Свиріденко [закликала](#) «посилювати дипломатичний, економічний та військовий тиск на росію», відключити агресора від міжнародних фінансових систем, запровадити санкції проти «тіньового флоту», жорсткі тарифи для підриву військової економіки рф.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії. Важливою особливістю є те, що воєннотехнічна допомога країн-союзників почала здійснюватися в рамках нового механізму PURL, який передбачає фінансування американської зброї через внески партнерів. В рамках цього механізму Швеція, Норвегія та Данія виділили близько \$486 млн на закупівлі озброєнь для України. Внесок Канади на закупівлю боєприпасів склав понад \$700 млн. Бельгія виділила €100 млн.

Німеччина оголосила зобов'язання надавати Україні €9 млрд щорічно протягом найближчих років. Своєю чергою, Прем'єр-міністр Норвегії Й. Стøre під час серпневого візиту до Києва заявив, що країна має намір виділити близько \$8,5 млрд для підтримки України у 2026 р. Про чергові пакети воєннотехнічної допомоги оголосили також інші країни-союзники.

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ І ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

У серпні українська сторона зробила ряд важливих кроків на шляху євроінтеграції. Уряд узгодив [проєкт](#) нового Митного кодексу України, розробленого на основі митного законодавства ЄС. Верховна Рада України підтримала у другому читанні важливий для євроінтеграції Законопроєкт «Про професійну освіту». 6 серпня уряд [призначив](#) на посаду директора Бюро економічної безпеки України переможця конкурсу О. Цивінського. 12 серпня Вища рада правосуддя призначила І. Кушніра на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, доукомплектуючи склад Комісії. 18 серпня Кабінет Міністрів представив Проєкт Програми дій уряду. Зокрема у сфері євроінтеграції передбачено до кінця 2025 р. завершити перевірку відповідності українського законодавства європейському праву та забезпечити готовність розпочати переговори за 6 кластерами.

Водночас, різко загострилися відносини Києва з Будапештом, який продовжує блокувати відкриття переговорів про вступ України до ЄС. Атака українських ЗСУ на нафтопровід «Дружба», через який постачається російське паливо до Угорщини, викликала черговий сплеск звинувачень на адресу України і політико-дипломатичний демарш у вигляді [заборони](#) на в'їзд на територію Угорщини командувачу Силами безпілотних систем ЗСУ Р. Бровді.

На жаль, візит до Угорщини віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Т. Качки (27 серпня 2025 р.) загалом не змінив на краще ситуацію.

Своєю чергою, не можуть не викликати занепокоєння деякі кроки Президента Польщі К. Навроцького, який заветував нову редакцію закону про допомогу громадянам України в Польщі, запропонував новий законопроєкт, що обмежує права українських біженців і водночас [анонсував](#) «заборону бандерівських символів». Загалом є підстави прогнозувати складний діалог з новим польським президентом.

Події та тенденції серпня 2025 р. свідчать про ускладнення геополітичної ситуації, збереження невизначеності довкола процесу мирних перемовин з припинення війни в Україні. Інтенсивний переговорний процес в серпні чергового разу засвідчив небажання країни-агресора припинити бойові дії, налаштованість на затягування і блокування мирного діалогу.

В цих умовах актуалізується питання переходу від політики умиротворіння агресора до «силової дипломатії» з примусу росії до миру. В цьому контексті позитивними чинниками є формування безпекових гарантій для України за участю США, консолідація і непохитна солідарність з Україною європейських країн-союзників.

За цих умов для Києва пріоритетними напрямами є продовження і зміцнення продуктивного діалогу з Вашингтоном, забезпечення стабільної військово-політичної та економічної підтримки з боку європейських партнерів, ефективна кооперація національного ОПК з оборонними індустріями Європи, подолання проблем на шляху інтеграції до ЄС тощо.

РІШЕННЯ ПРОЄКТИ

Традиційно у серпні уряд проводить попередню оцінку результатів поточного року, що необхідно для формування держбюджету наступного року і його представлення парламенту для розгляду та ухвалення. Головні річні макроекономічні показники в цілому відповідають прогнозам, зробленими навесні (про поточну динаміку далі). Так, номінальний обсяг валового внутрішнього продукту України за підсумками 2025 р., за [прогнозом Міністерства економіки](#), складе близько 8,97 трлн грн, реальне зростання ВВП становитиме 2,7% (попередній прогноз – 3,1%), індекс споживчих цін у середньому зросте на 12,2%. Зазначимо, що вказані головні макропоказники 2025 р. цілком співвідносяться з відповідними макропоказниками 2024 р., що може засвідчувати (хоча й слабку) стійкість економічної динаміки країни.

Також у цей період уряд визначається з економічними перспективами найближчих років. [Постановою № 946](#) від 6 серпня уряд затвердив основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2026–2028 рр., які розглядають два сценарії. Оптимістичний сценарій передбачає прискорення зростання ВВП до 5% у 2027 р. та до 5,7% – у 2028 р., а зниження інфляції очікується до 7,1% та 5,6% відповідно. Менш оптимістичним – що ВВП збільшиться 2027 р. на 4,7%, а 2028 р. – на 4,5%, тоді як інфляція зменшиться до 9,7% та 7,5%. Між тим, за нашими оцінками, зростання реального ВВП понад 3% можливе лише за умови припинення бойових дій, що, на жаль, є лише бажаним припущенням. Відтак, обидва сценарії розвитку економічного середовища України у 2026–2028 рр. є надмірно оптимістичними.

Зауважимо, Організація економічного співробітництва та розвитку [прогнозує](#), що зростання економіки України цього року уповільниться до 2% й залишиться на цьому рівні і в 2026 р.

Серед найвагоміших чинників економічної стійкості України виокремлюється партнерська допомога демократичних країн. Як ми вказували, така допомога є масштабною і (важливо!) надходить на регулярній основі.

За [повідомленням](#) пресслужби Міністерства фінансів, у серпні Україна отримала понад €4 млрд бюджетної підтримки від Європейського Союзу у межах програми Ukraine Facility та за рахунок доходів від заморожених активів росії. Зокрема:

- ✓ понад €3 млрд – [кредит](#) від ЄС за Ukraine Facility;
- ✓ €1 млрд як частину внеску ЄС у рамках ініціативи країн G7 Extraordinary Revenue Acceleration for Ukraine (ERA).

Кошти будуть спрямовані на першочергові соціальні та гуманітарні видатки державного бюджету.

Важливо зазначити, що у межах інструменту Ukraine Facility на 2024–2027 рр. передбачено близько €50 млрд (з яких €38,3 млрд – пряма бюджетна підтримка). Загалом до держбюджету в рамках інструменту з 2024 р. вже надійшло понад €22,6 млрд. У поточному 2025 р. [планується залучити](#) близько €12,5 млрд, з яких понад €6,5 млрд вже надійшло до держбюджету.

Підкреслимо, Євросоюз залишається найбільшим донором фінансової підтримки України – €57,5 млрд за 3,5 роки (за 8 місяців 2025 р. країна отримала від ЄС понад €15,5 млрд).

Стосовно наступних років слід врахувати наступне. За повідомленням Міністра фінансів Марченка під час презентації плану дій нового уряду, Україні необхідно близько \$45 млрд [зовнішнього фінансування](#), щоб покрити дефіцит бюджету та виплати за зовнішніми боргами у 2026–2027 рр.

На 2026 р. уряд вже має попередні запевнення партнерів, що дозволяють покрити близько \$35 млрд. Для повного фінансування уряд активізує переговори з країнами «Великої сімки», ЄС та МВФ.

Рішення країн-партнерів про фінансову допомогу Україні і послідовне його дотримання критично важливе як для державних фінансів України, так і порятунку країни від краху платіжного балансу (про стан платіжного балансу див. далі).

Також, за словами міністра, після 2028 р. Україна **розраховує на власну програму** в довгостроковому бюджеті ЄС, яка забезпечить сталі джерела фінансування потреб держави.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Як згадувалось раніше, макроекономічна динаміка України демонструє, хоча й позитивні, проте слабкі, результати. За **оцінками** вітчизняних аналітиків, реальний валовий внутрішній продукт України у II кв. 2025 р. зріс на 1,7%, але у липні скоротився на 1% порівняно з липнем минулого року після зростання на 1,5% у червні.

На скорочення ВВП у липні вплинули зниження реальної валової доданої вартості у сільському господарстві на 26% через гірший урожай. Це відбулося й на інших сферах діяльності. Так, реальна додана вартість у транспорті за липень знизилася майже на 9% через падіння обсягів залізничних перевезень (зокрема, зернових) та відсутність транзиту газу з росії до ЄС (транзитний чинник зменшення надходжень ще діятиме кілька місяців).

Найбільші ризики пов'язані зі зниженням показників аграрного сектору. Цей сектор чи не найбільше страждає від війни і вимагає особливої уваги для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Втім, попри ризики, аграрії знаходять можливість для їх (ризиків) подолання. Так, аналітики USDA **переглянули** прогноз виробництва соняшника в Україні на 2025/2026 маркетинговий рік (м. р.) до 13,5 млн т, що на 500 тис. т більше, ніж у 2024/2025 м. р. (що є вагомо, зважаючи на те, що соняшник та олія є важливими складовими вітчизняного експорту).

Хоча головним чинником погіршення ситуації в аграрному секторі залишається війна, однак, і системні проблеми попередніх років починають дедалі чіткіше проявлятися. Так, за оцінками, без відновлення зрошення Україна **може втратити** до 50% аграрного виробництва. Крім термінових заходів необхідним видається **ухвалення національної стратегії** водозабезпечення. Видається, відповідна програма має належати до першочергових економічного відновлення країни, оскільки це одна з базових умов національної безпеки, зокрема у частині продовольчої безпеки і цінової стабілізації.

А саме цінова стабілізація у поточному році піддається випробуванням, хоча літні місяці зазвичай «заспокоюють» інфляцію та інфляційні очікування. Частково це так. За **повідомленням** пресслужби Держстату України, споживчі ціни у липні 2025 р., порівняно з червнем 2025 р., знизилися на 0,2%, однак, порівняно з липнем 2024 р. — зросли на 14,1%. Причому, повідомляється, що головною складовою було зниження цін на продукти харчування.

А низка уточнень вже посилюють сумніви стосовно формування довгострокового тренду дійсного зниження інфляції, у т. ч. внаслідок зовнішніх чинників.

Так, за **даними того ж Держстату**, за підсумками липня, середні ціни на продовольство в Україні були на 22,6% вищі, ніж торік, а з початку року харчові продукти подорожчали на 9,3%. Серед них найпомітніше в Україні зросли **закупівельні ціни** на молоко-сировину, а також яйця (товари, які відіграють вагому роль як у харчовій галузі, так і щоденному раціоні українців), що частково пов'язано з активним попитом з боку переробних підприємств. Це зумовлено тим, що, з одного боку, виробники намагаються збільшити обсяги експорту готової молочної продукції до Європейського Союзу **до моменту вичерпання квот**, відповідно до нових умов торгівлі між Україною та ЄС (про що йшлося у наших попередніх випусках). З іншого — очікуванням (і вже неофіційно оголошеним) зростанням тарифів на комунальні послуги, зокрема воду та електроенергію, що миттєво відіб'ється на вартості харчових продуктів.

Зазвичай, ажіотажне зростання цін на базові харчові продукти призводить до швидкого зростання цін на супровідні товари,

а у дещо довшій перспективі — зростання цін на продукти-замінники. Однак, для базових продуктів харчування ціни легко зростають і надалі мають вкрай низьку готовність до зниження. Тобто, на жаль, є підстави очікувати помітного зростання споживчих цін в осінні місяці, а тим більше, якщо відбудеться подорожчання енергетичних продуктів.

Більше того, це також ставить під сумнів прогноз НБУ, в основу якого покладено припущення, що **інфляція почала цикл сповільнення**, що є радше політичною декларацією, аніж аналітичними баченнями. Втім, вища інфляція, ніж покладена в основу розрахунків бюджету наступного року, дозволяє «краще» наповнювати скарбницю, а з тим і виконувати номінальні соціальні видатки (хоча реальні можуть виявитися зменшеними).

Дефіцит **поточного рахунку платіжного балансу** за І п/р 2025 р. розширився до \$14,9 млрд (порівняно з дефіцитом \$10,4 млрд за І п/р 2024 р.), насамперед за рахунок суттєвого збільшення імпорту товарів, через що дефіцит торгівлі товарами і послугами за І п/р 2025 р. стрімко зріс до \$21,6 млрд. (\$14,7 млрд у відповідний період 2024 р.)

Збільшення дефіциту торгівлі було частково компенсовано надходженням грантів від міжнародних партнерів — без урахування реінвестованих доходів та грантів від міжнародних партнерів дефіцит становив \$19,5 млрд (за І п/р 2024 р. — \$9,2 млрд).

Ще однією втратою для платіжного балансу стало зменшення обсягів грошових переказів, які за перше півріччя зменшилися на 14% і становили \$4,2 млрд, причому чиста оплата праці скоротилася на 18,1%.

Незважаючи на такі дефіцити, міжнародні партнери крім грантів продовжують надавати і кредитні ресурси. Загалом за січень-червень 2025 р. чисте запозичення від зовнішнього

світу становило \$14,8 млрд (за відповідний період минулого року — \$10,2 млрд).

Завдяки вказаній партнерській допомозі Україні навіть вдалося поповнити валютні резерви — станом на 1 липня 2025 р. обсяг міжнародних резервів становив \$45,1 млрд, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 5,6 місяця.

Загалом, слід зазначити, що зовнішньоекономічні показники викликають раціональну тривогу у переважній більшості країн світу, у т. ч. з ризиками розгортання торговельних воєн (хоча напруга трохи знизилась після укладання низки двосторонніх торговельних договорів між найбільшими економіками світу).

Одним з чинників торговельних протистоянь, ініційованих адміністрацією США, визнається **значний дефіцит бюджету США**, який потребує кращого збалансування. Однак, поки ситуація далека від покращення.

Так, у липні 2025 р. дефіцит торгівлі США зріс майже на 20% і сягнув \$291 млрд, попри суттєве зростання надходжень від митних зборів. Урядові надходження збільшилися на 2% (на \$8 млрд), до \$338 млрд, тоді як витрати зросли на 10% (на \$56 млрд) та досягли рекордних для цього місяця \$630 млрд.

Сукупний дефіцит бюджету США за підсумками десяти місяців 2025 ф. р. сягнув \$1,629 трлн — на 7% (на \$112 млрд) більше, ніж торік. Доходи за цей період зросли на 6% (на \$262 млрд) та досягли рекордних \$4,347 трлн, а витрати збільшилися на 7% (на \$374 млрд) — до рекордних \$5,975 трлн.

Збільшення дефіциту США може негативно відбитись і на Україні, оскільки може спровокувати нові хвилі тиску на Євросоюз, який є головним партнером у підтримці України.

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

У серпні в Об'єднаній енергетичній системі України спостерігався профіцит, спричинений низьким споживанням за помірної температури повітря. В окремі години небаланс сягав 1,5 ГВт. Щоб урівняти пропозицію з попитом, НЕК «Укренерго» був змушений частково розвантажувати АЕС і станції, які використовують відновлювані джерела, обмежувати (і навіть забороняти) імпорту і максимально відкривати експорт електроенергії.

Постачання її споживачам у звітному періоді перервалося переважно через негоду. Це відбувалося шість разів, наймасовіше — 7 серпня, коли через грози та шквальний вітер частково чи повністю знеструмленими виявилися 186 населених пунктів у дев'яти областях. Унаслідок російських атак обмежувалося споживання в прифронтових районах, передусім на Сумщині, а також у Полтавській, Чернігівській та Одеській обл.

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували сім блоків АЕС, що генерували до 5,2 ГВт енергії. Два перебували на технічному обслуговуванні. Джерелами маневрової потужності були до 12 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 3,5–4,2 ГВт електроенергії. Потужність станцій, що використовують відновлювані джерела, обмежувалася рівнем у 1,2 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» в серпні скоротилася до 0,5–0,6 ГВт. При цьому в компанії звертають увагу, що її «змушують виробляти електроенергію в години, не передбачені графіками, попри історично низький рівень води у водосховищах, що ускладнює накопичення ресурсу для подальшого виробництва».

Частка АЕС у структурі генерації в серпні становила 46–49%. На ТЕС припадало 21–23% виробництва енергії, станції на ВДЕ — 13–15%, ТЕЦ — до 10%, ГЕС — 5–6%. У цілому, обсяги генерації в Україні становили 9–10 ГВт щогодини (у 2021 р. — до 14 ГВт).

У звітний період вітчизняні споживачі імпортували з п'яти сусідніх держав 270 ГВт год електроенергії, експортували — 300 ГВт год (+20 і — 0 % порівняно з липнем). Таким чином, у серпні Україна зберегла статус нетто-експортера цього ресурсу.

Максимальна дозволена потужність експорту електроенергії з України та Молдови до держав-членів ЄС становила 900 МВт. Із 1 серпня 2025 р., за домовленістю між шістьма операторами системи передачі, що входять до Регіону розрахунку пропускної спроможності Східної Європи (EE CCR), вона переглядатиметься щомісячно.

Запаси енергетичного вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ скоротилися до 2,5 млн т. Попри це, їх цілком достатньо для проходження міжсезоння, а, відповідно до графіків накопичення і споживання, як складеного Міненерго, так затвердженого урядом, — й осінньозимового періоду 2025–2026 рр.

Хоча 6, 19, 21 і 26 серпня агресор атакував об'єкти Групи Нафтогаз, номінації замовників послуг бронювання потужності було виконано у повному обсязі. Газотранспортна система України функціонувала у нормальному режимі.

Добове споживання газу в Україні зберігалось на рівні 22–24 млн куб. м. Власний видобуток становив 43–44, імпорту з Угорщини, Польщі, Словаччини й Румунії — 20–24 млн куб. м (загалом у серпні — 625 млн).

Це дозволило закачувати до підземних сховищ до 50 млн куб. м газу щодоби, завдяки чому вітчизняні запаси зросли на 30% порівняно з минулим місяцем (до 6,5 млрд куб. м., без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання» і 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»).

Утім, цей показник усе ще є нижчим, ніж у минулому році, на 5% і меншим, ніж у 2015–2018 рр., на 18%. Тобто для досягнення до 1 листопада 2025 р. цільового рівня у 8,5 млрд куб. м (або 13,2 млрд куб. м,

з урахуванням технологічних обсягів) Група Нафтогаз має імпортувати у вересні-жовтні ще 1,0 млрд куб. м. газу, а якщо їй не вдасться вберегти свої потужності від руйнувань, — 2,0-2,5 млрд. При цьому наявні в українського монополіста фінансові можливості дозволяють за нинішнього рівня цін на газ закупити не більше 0,6 млрд куб. м. цього ресурсу. Частковому вирішенню такої проблеми сприятиме [надання](#) Групі Нафтогаз €500 млн кредитних коштів за угодою з Європейським банком реконструкції та розвитку.

На відміну від природного газу, нестачі бензину й дизельного палива в Україні не фіксується і не прогнозується. Попри високий попит, зумовлений сільськогосподарськими роботами, пального на ринку достатньо, щоб задовольнити потреби усіх без винятку споживачів.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Останній місяць літа, коли великі міста порожніють через розпал сезону відпусток, є найтихішим в усьому році. Проте російські атаки на енергетичну інфраструктуру України не припинялися і у серпні, не дозволяючи відпочивати ані ремонтним бригадам обленерго, ані вогневим групам Сил оборони. Найбільше в «енергетичному плані» постраждали Сумщина й Полтавщина.

Удари по критичній інфраструктурі, [передусім](#) «комбіновані ворожі атаки з масовим застосуванням дронів», залишатимуться «основним ризиком для енергетики України» й надалі. Однак в уряді стверджують, що «система продовжує стабільно функціонувати завдяки завчасним заходам і професіоналізму енергетиків», а «всі пошкоджені об'єкти оперативно обстежують і відновлюють».

З огляду на це, одним із 12 пріоритетів [презентованого](#) 18 серпня 2025 р. [проєкту](#) Програми дій Кабінету Міністрів України на 2025-2026 рр. визначено «Зимову стабільність та безпеку». Згідно з ним, особливу увагу буде, зокрема, приділено: підвищенню активного й пасивного рівнів захисту об'єктів критичної інфраструктури від безпілотних літальних апаратів і ракетних ударів, забезпеченню енергетичної безпеки громадян і бізнесу, гарантуванню безперебійного енергопостачання впродовж опалювального сезону 2025-2026 рр. У Міненерго [уточнюють](#):

«Наша ціль — забезпечити стабільну роботу енергосистеми в зимовий період. Підготовка до нового опалювального сезону та всіх його можливих сценаріїв є одним з ключових пріоритетів уряду та основним завданням Міністерства енергетики України».

До кінця 2025 р. Кабінет Міністрів України планує в рамках:

✓ підготовки до опалювального сезону 2025-2026 рр.: завершити всі передбачені затверджені графіками ремонтні роботи (у т. ч. — 3,2 ГВт теплової потужності) імпортувати не менше ніж 4,6 млрд куб. м газу з накопиченням у сховищах не менше 13,2 млрд куб. м; залучити до Фонду підтримки енергетики України €150 млн для закупівлі «критично необхідного обладнання»; збільшити «дозволену пропускну спроможність» міждержавних перетинів для експорту(!) електроенергії з 0,9 до 1,1 ГВт; забезпечити введення в експлуатацію щонайменше 200 МВт розподіленої генерації. В Міненерго [обіцяють](#) «додатково ввести щонайменше 350 МВт великими енергетичними компаніями, переважно державними». Ще «близько 500 МВт буде забезпечено від реалізації проєктів приватного сектору». У свою чергу, Національний банк України [повідомив](#), що 20 вітчизняних банків уже надали 26,2 млрд грн на відновлення енергетичної інфраструктури (зокрема 993 МВт теплової генерації) в 21 регіоні;

✓ забезпечення стабільного, безпечного та якісного теплопостачання: увести в експлуатацію щонайменше 150 МВт електричної й 120 МВт теплової потужності; забезпечити теплом щонайменше 70 тис. багатоквартирних будинків і 25 тис. об'єктів соціального призначення. При цьому Мінрозвитку вже [прозвітувало](#) про «середній рівень готовності по країні — близько 60%, що відповідає плану. Це понад 86 тис. житлових будинків і майже 15 тис. об'єктів соціальної інфраструктури». Триває приєднання когенераційних установок: «із запланованих 908 підтверджено постачання 551, а 189 уже працюють у мережі, забезпечуючи 145 МВт потужності»;

✓ запобігання корупції: сформувати наглядові ради державних енергетичних компаній у повному складі з дотриманням принципу більшості незалежних членів;

✓ удосконалення законодавства: створити правові та інституційні умови для

експорту українського біометану до ЄС як сталого відновлюваного газу; спростити надання державної підтримки фізичним особам, які встановлюють у власних домогосподарствах генеруючі установки, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел; визначити «механізм реструктуризації заборгованості за природний газ, що не залежить від обсягу заборгованості з різниці в тарифах». Як [зазначили](#) в Міненерго: «Серед пріоритетів уряду — максимальне спрощення всіх регуляторних процедур для швидкого відновлення та розвитку різних типів генерації».

Серед заходів, вжитих у серпні для досягнення поставлених урядом завдань і вирішення проблем, наявних у паливно-енергетичному комплексі, варто також виокремити:

✓ [надання](#) додаткової підтримки на оплату послуг з постачання й розподілу електроенергії отримувачам пільг і житлових субсидій, які проживають на територіях, які мають спеціальний статус. Підтримка виплачуватиметься в розмірі вартості постачання 100 кВт·год електричної енергії на кожну особу щомісяця, але не більше 300 кВт·год на домогосподарство;

✓ [надання](#) одноразової грошової допомоги на придбання твердого пального побутового палива особам, які проживають у житлових будинках, що опалюються таким паливом в опалювальному сезоні 2025–2026 рр. (19 400 грн на домогосподарство) — у Сумській, Харківській, Херсонській, Луганській, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській та Чернігівській обл.; у наступних роках — на територіях, які мають спеціальний статус;

✓ ухвалення рішення про проведення в січні 2026 р. конкурсів на укладення угод про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах [Межигірської](#) та [Свічанської](#) ділянок (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл.), з урахуванням [Закону](#) України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови». Таке врахування означає, що в майбутніх угодах буде передбачено право партнера зі США викупити продукцію й гарантію, що іншим учасникам не запропонують вигідніші умови;

✓ [початок](#) комплексного аудиту всіх надрокористувачів, які отримали дозволи на стратегічно важливих родовищах. За [словами](#) очільниці уряду: «Плануємо перевірити, хто реально працює, а хто тримає ліцензії без видобутку. Такі об'єкти або мають давати результат, або повернутися на аукціон для добросовісних інвесторів»;

✓ [оновлення](#) Плану України, зокрема перенесення ухвалення законопроекту про інтеграцію українського та європейського ринків електричної енергії з четвертого на третій квартал 2025 р., а законопроекту щодо стимулювання інвестицій у відновлювану енергетику — з третього кварталу 2026 р. на четвертий квартал 2025 р.. При цьому мораторій на підвищення комунальних тарифів заплановано скасувати не в 2025 р., а до 1 січня 2027 р.;

✓ [підвищення](#) із 1 вересня 2025 р. тарифів на послуги з розподілу електроенергії для непобутових споживачів. Зростання становитиме в середньому 13,5 і 23 %, відповідно для першого (споживачі, заживлені на лінії напругою понад 27,5 кВ, або такі, що споживають більше 150 ГВт/год на місяць) і другого класів напруги (споживачі, заживлені на лінії напругою до 27,5 кВ). У вересні планується переглянути тарифи для операторів прифронтових регіонів. Тарифи на послуги з розподілу електроенергії для побутових споживачів і прирівняних до них категорій змінювати не планується;

✓ [узгодження](#) [Методики](#) (порядку) формування плати за приєднання до системи передачі та системи розподілу з вимогами [закону](#) в частині визначення вартості стандартного приєднання, приєднання електроустановок до системи передачі, нестандартного приєднання для замовників послуги з нестандартного приєднання електроустановок потужністю понад 1 МВт, які мають намір реалізувати право проєктувати обладнання електричних мереж, виконувати будівельно-монтажні, пусконаладжувальні роботи лінійної частини приєднання та/або роботи із створення потужності;

✓ [спрощення](#) умов доступу замовників послуг транспортування до газотранспортної системи в точці виходу до газорозподільної системи, де відсутнє фізичне з'єднання з нею;

запровадження нового продукту потужності з обмеженнями для постачання видобутого газу кінцевим споживачам, які перебувають в одній газорозподільній зоні з видобувним підприємством; визначення діапазону знижувальних коефіцієнтів для точок входу/виходу в рамках послуги потужності з обмеженнями для постачання видобутого газу;

✓ **удосконалення** порядку розгляду скарг споживачів на якість електричної енергії й забезпечення дотримання стандартів електропостачання операторами систем розподілу. Зміни передбачають деталізацію видів ремонтних робіт і строків їхнього виконання, збільшення компенсацій споживачам за порушення чинних стандартів, розширення переліку об'єктивних підстав для відмови у задоволенні скарг, оновлення форм звітності й правил інформування споживачів.

✓ **отримання** 63 млн грн грантової допомоги 140 українськими підприємствами в рамках проекту, що фінансувався Норвезькою агенцією з розвитку співробітництва (NORAD) та урядом Німеччини і впроваджувався компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ). Із неї 57% інвестовано в об'єкти відновлювальної енергетики, 15% — в установки зі зберігання енергії, 8% — в енергоефективне обладнання і 7% — у генератори. Найбільшу підтримку отримали підприємці регіонів, що зазнали значних руйнувань внаслідок війни: Дніпропетровська, Сумська і Харківська обл., а також прикордонні — Львівська й Волинська обл.;

✓ **завершення** угоди про придбання АТ «Укрнафта» частки у розмірі 51% у ТОВ «Альянс Холдинг», що володіє мережею зі 118 АЗК під брендом Shell в Україні. Інші 49% підприємства належать Фонду державного майна України. Таким чином, загалом «під брендом UKRNAFTA протягом року запрацюють 663 автозаправні комплекси».

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Повідомляючи про схвалення Радою ЄС чергового траншу для нашої держави, в Мінекономіки **нагадали**, що «саме на 2025 р. припадає найбільше кроків, які має виконати Україна», і закликали «всі міністерства, парламентарів та інших залучених стейкхолдерів активно долучитися до цієї роботи, аби забезпечити виконання Плану України і в наступних кварталах».

Утім, мова має йти не лише про дотримання міжнародних зобов'язань у рамках ініціативи Ukraine Facility. Адже серпневі негаразди — від гігаватного небалансу й нестачі коштів на закупівлю газу, до багатомільярдних боргів і завищених цін на нафтопродукти — свідчать, що проблеми на енергетичних ринках виникли не тільки внаслідок російської агресії.

Про незавершеність переходу від нав'язаної Москвою адміністративної до ринкової європейської моделі регулювання постійно **нагадують** не лише профільні експерти, але й самі учасники енергетичних ринків. Але реалізація цього завдання потребує якнайшвидшої дерегуляції, скасування спеціальних обов'язків, завершення корпоратизації державних і недопущення створення нових вертикально інтегрованих компаній. Шкода, що уряд навпаки **ініціює** «посилення впливу держави» під приводом «забезпечення надійного (безперервного) та безпечного постачання» та постійно **втручається** в корпоративне управління.

Мало хто **сумнівається**, що нинішній стан справ — «це червоний сигнал для будь-якого потенційного інвестора», оскільки «балансуючий ринок перетворився на точку входу для системної заборгованості..., строки оплати за продану електроенергію сягають 12-14 міс., а правила змінюють у ручному режимі». Однак єдиним правильним способом вирішення цих проблем є забезпечення платоспроможності всіх учасників ланцюжка постачання. Уряд має скоротити перелік захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури, оновити механізм і критерії його формування, і розробити нову методологію встановлення цін і тарифів із відображенням у них витрат. Проте Міненерго **визначатиме** відповідні «механізм і критерії» лише в грудні, хоч мало **зробити** це два роки тому.

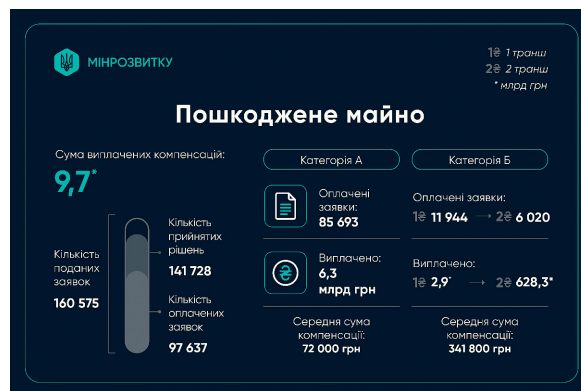
Підготовка до опалювального сезону, формування запасів газу і вугілля, проведення ремонтних робіт і відновлення пошкодженої інфраструктури є надзвичайно важливими завданнями, але все це — справа суб'єктів господарювання, а не уряду. Формування політики — це не про ремонти й запаси, а про закони й накази. І про вже прийняті документи, а не їхні проекти. На жаль, зміст операційних цілей **презентованого** 18 серпня 2025 р. **проєкту** Програми дій Кабінету Міністрів України на 2025-2026 рр. свідчить, що розуміння цього в оновленого уряду відверто бракує.

V. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Продовжує свою роботу Державна програма компенсацій [«Відновлення»](#). Уряд продовжує виплачувати компенсації за зруйноване житло, проте системного вирішення житлової кризи для переселенців так і не запропоновано. За даними на 1 липня, компенсації за пошкоджене житло отримали **близько 97 тис. осіб**, що у грошовому виразі становить понад 9,7 млрд грн. Проте держава не встигає покрити попит, що вже існує. Це менше двох третин усіх, хто подав заявки. [За повідомленням Міністерства розвитку громад та територій України](#), обсяг поданих заяв наразі перевищив 160 тис.

У разі повністю знищеного житла ситуація ще складніша. Житлові сертифікати на купівлю нового житла отримали 21 тис. громадян на суму 31,1 млрд грн — це близько 1,5 млн грн на сім'ю. Але при цьому внутрішньо переміщених осіб серед них лише близько 6 тис. Тобто основна маса отримувачів — це люди, які втратили житло, але не покинули своїх регіонів. Переселенці, які проживають в інших областях і залежать від оренди або тимчасових рішень, як і раніше, залишаються в найбільш вразливій позиції.

При цьому слід розуміти, що більшість коштів — це гроші міжнародних донорів, а не бюджет України. Фінансування здійснюється в рамках проекту Світового банку, і на всю програму з 2022 р. виділено лише \$1 млрд. Кабінет Міністрів України [Постановою від 13 серпня 2025 р. № 968](#) ухвалив рішення про виділення Міністерству розвитку громад та територій коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії на надання компенсацій за знищені об'єкти нерухомого майна. Згідно з постановою, передбачено виділення 1 593 568,118 тис грн на безповоротній основі за рахунок джерела, визначеного п. 10 ст. 11 Закону «Про Державний бюджет України на 2025 рік», у межах бюджетної програми 3101200 «Компенсація за знищене житло».

Категорія А (дрібні ремонти): середня сума компенсації становила 72 700 грн.

Категорія Б (капітальні ремонти): середня сума компенсації становила 341 600 грн.

З огляду на масштаби руйнувань та мільйони постраждалих ці суми виглядають скоріше як тимчасові виплати, ніж як повноцінна програма відновлення.

Варто згадати, що 19 грудня 2024 р. Верховною Радою було ухвалено закон який мав стати єдиним механізмом компенсацій для людей, чиє майно залишилося на тимчасово окупованих територіях ([Законпроект № 11161](#)). Ухвалений Закон спрощує процедуру призначення компенсації за знищене або пошкоджене майно, розташоване на територіях ведення активних бойових дій або тимчасово окупованих рф. Тобто закон автоматично визнає житло на окупованих та небезпечних територіях знищеним. Це дало б можливість виплачувати компенсації без обстеження. Закон покликаний сприяти адаптації ВПО у нових громадах та покращенню їх умов життя, надаючи можливість швидше отримати допомогу для відновлення житла. Але спрямований ще у минулому році на підпис президенту закон досі не підписаний. Не допомогла навіть [петиція на цю тему, яка збрала понад 25 тис. підписів](#). За оцінками на реалізацію цього закону необхідно 3,3 трлн грн. Отже основним викликом для реалізації закону є відсутність фінансування.

Поки нові компенсаційні механізми для ВПО залишаються лише на етапі підготовки. Для ВПО в Україні діє кілька альтернативних інструментів забезпечення житлом.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ЗАХОДИ ПІДТРИМКИ ВПО

Субсидії на оренду житла: з 2025 р. діє програма для тих, хто витрачає більше 20% доходу на оренду. Але вона майже не працює, оскільки більшість орендодавців не бажають легалізувати орендні договори. А самі ВПО стикаються з бюрократичними бар'єрами при поданні документів.

Іпотека за програмою «ЄОселя»: доступна для ВПО, включаючи вторинне житло до 10 років. Проте попит перевищує пропозицію, особливо у невеликих містах. Через брак коштів заявки обробляються із затримкою, а нові часто не приймаються.

Програма Держмолоджитло: іпотека під 3% на 30 років. Брати участь можуть лише переселенці без іншого житла (крім того, що знаходиться на окупованих територіях). Тут фінансування розподіляється через жеребкування, тому кількість охочих набагато більша, ніж переможців.

Незважаючи на існування законодавчих основ та альтернативних програм, механізмів компенсації за втрачене житло для більшості переселенців Донеччини все ще немає. Нові законопроекти та дистанційні формати фіксації тільки розробляються, а існуючі програми або недоступні, або обмежені.

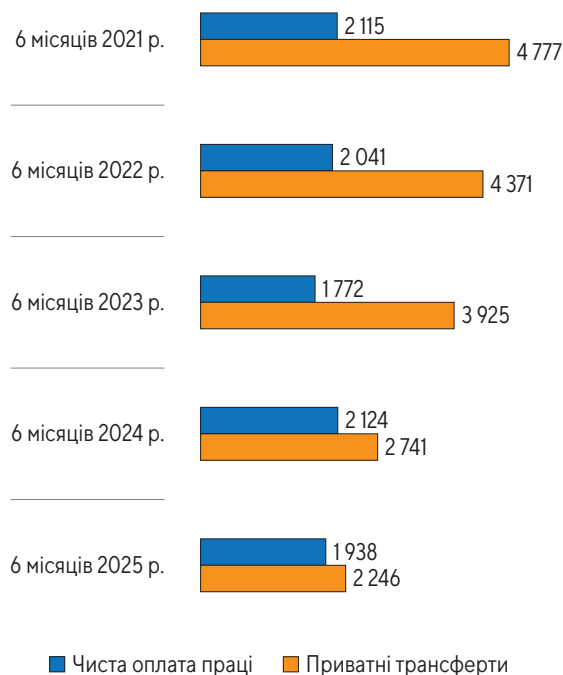
Без масштабної підтримки від зовнішніх партнерів, Україна, ймовірно, не зможе самостійно профінансувати відновлення житла для внутрішньо переміщених осіб. Якщо вже зараз, у період активної фази бойових дій, кошти розподіляються переважно незалежно від статусу переселенця, то в майбутньому це питання може бути остаточно відсунуто на другий план. Переселенці знову опиняться поза фокусом державної політики, а житлова проблема лише наростатиме.

Продовжують знижуватись грошові перекази в Україну. У червні 2025 р. українці відправили з-за кордону \$729 млн — трохи більше ніж у травні, але все ще на одному з найнижчих рівнів за останні кілька років. Порівняно з червнем 2024 р. обсяг

переказів скоротився на 6,5%. З початку року (січень–червень) надходження становили \$4,18 млрд — це на \$681 млн менше, ніж за аналогічний період минулого року. Річне падіння — 14%.

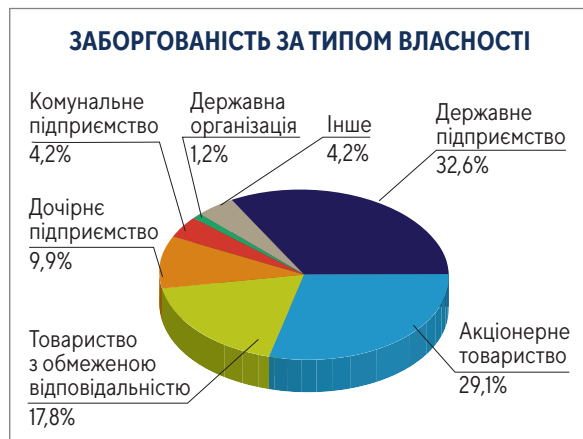
Приватні перекази від українців за кордоном становлять лише 18% усієї міжнародної допомоги, яка надійшла до країни за цей же період. Тим не менш, з початку повномасштабної війни, вони залишаються другим за обсягом джерелом надходжень до країни після офіційної зовнішньої підтримки. Поточна динаміка вказує на структурне ослаблення потоку трудової міграції та/або переорієнтування доходів українців за кордоном на особисте споживання. Якщо тренд збережеться, до кінця року сукупний обсяг переказів може опуститися нижче за \$8 млрд — мінімального рівня за весь час після 2022 р. Це посилить залежність бюджету та платіжного балансу України від зовнішньої фінансової підтримки, роблячи економіку чутливішою до змін політичної волі партнерів.

ДИНАМІКА ПРИВАТНИХ ПЕРЕКАЗІВ В УКРАЇНУ 2021-2025 рр., \$ млн

За оцінкою аналітичного сервісу «Опендатабот» в Україні зафіксовано різке зростання заборгованостей із заробітної плати. Станом на серпень 2025 р., в Єдиному реєстрі боржників відкрите 35 471 провадження за боргами перед працівниками. Це

на 11% більше, ніж наприкінці 2021 р. Зарплату не виплатили майже 2 тис. компаній.

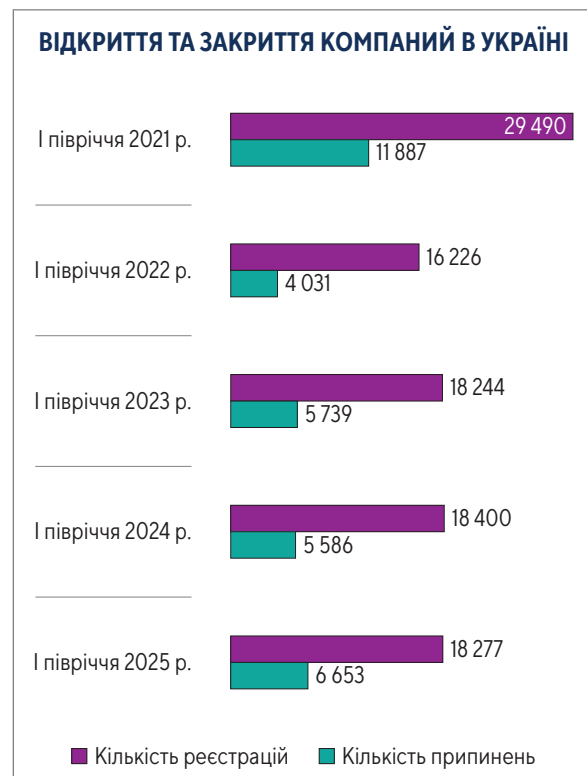
Найбільша чисельність боржників серед виробництв пов'язаних з державними підприємствами (33%), акціонерними товариствами (29%) і ТОВ (18%).

Географія боргів із зарплати вказує на особливості воєнного часу: на першому місці — Сумська обл., де зареєстровано 6 305 виробництв. Далі йдуть Київ (3 784) та Дніпропетровська обл. (2 456). Прифронтовий статус низки регіонів, зруйнована інфраструктура та падіння промислового виробництва роблять виконання трудових зобов'язань для багатьох підприємств практично неможливим.

Зростання боргів із заробітної плати — один із ключових індикаторів нестабільності внутрішнього ринку праці та послаблення соціальної стійкості, що підкреслюють

системну проблему, яка відображає глибинну кризу економіки України.

Не дивлячись на оптимістичні заяви уряду про [відновлення економіки України](#), статистичні данні свідчать, що українська економіка продовжує існувати у режимі виживання. За перше півріччя **2025 р. в країні закрилося 6 653 приватні компанії** — це на 19% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Реальність виглядає інакше: бізнеси не справляються із витратами, податковим тиском, непередбачуваністю та загальною атмосферою турбулентності.

При цьому майже сотня нових компаній закрилася менш як через пів року після відкриття, що говорить про високий рівень нестійкості. Одночасно зареєстровано 18 277 нових підприємств — формально цифра майже така ж, як у 2024 р., але порівняно з довоєнним 2021 р. у півтора рази менша. Згідно з даними, найбільш стабільною залишається оптова торгівля (зареєстровано 2 787 нових юросіб) — там традиційно низький поріг входу. При цьому громадські організації — другий за популярністю сегмент (зареєстровано 2 193 нових осіб).

Державна податкова служба повідомляє, що за сім місяців 2025 р. великі платники сплатили до зведеного бюджету 584,9 млрд грн. Це 49% усіх надходжень країни за цей період. Зростання складає 12,3% (або 64 млрд грн) порівняно з аналогічним періодом 2024 р. При цьому це зростання відбулося насамперед за рахунок податків, які безпосередньо зав'язані на споживання: податку та збору на доходи фізичних осіб — +26,4 млрд грн (38,7%), податку на додану вартість — +18,5 млрд грн (13,9%), акцизного податку — +14,2 млрд грн (26,3%). Це свідчить про те, що фіскальне навантаження і зростання доходів бюджету відбуваються насамперед за рахунок домогосподарств, а не за рахунок реального сектору. Саме в галузях реального сектору спостерігається зменшення сплати податків окремими великими платниками.

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність:

54% великих платників зменшили сплату на 11,2 млрд грн (39,5%), у т. ч.:

- ✓ частини чистого прибутку — на 5,5 млрд грн або на 60,0%;
- ✓ ПДВ — на 4,9 млрд грн або на 46,7%.

Добувна промисловість і розроблення кар'єрів:

52% платників зменшили сплату на 14,8 млрд грн (на 38,1%), у т. ч.:

- ✓ рентної плати за користування надрами — на 7,6 млрд грн або на 44,6%;
- ✓ ПДВ — на 4,1 млрд грн або на 34,2%;
- ✓ податку на прибуток — на 3,4 млрд грн або на 42,8%.

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря:

48% платників зменшили сплату на 5,4 млрд грн (на 26,9%), у т. ч.:

- ✓ податку на прибуток — на 2,3 млрд грн або на 42,8%;
- ✓ частини чистого прибутку — на 2,0 млрд грн або на 47,5%.

Переробна промисловість:

38% платників зменшили сплату на 6,8 млрд грн (19,8%), у т. ч.:

- ✓ податку на прибуток — на 3,0 млрд грн або на 56,1%;
- ✓ акцизного податку — на 2,6 млрд грн або на 17,3%.

Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів:

36% платників зменшили сплату на 10,1 млрд грн (на 30,8%), у т. ч.:

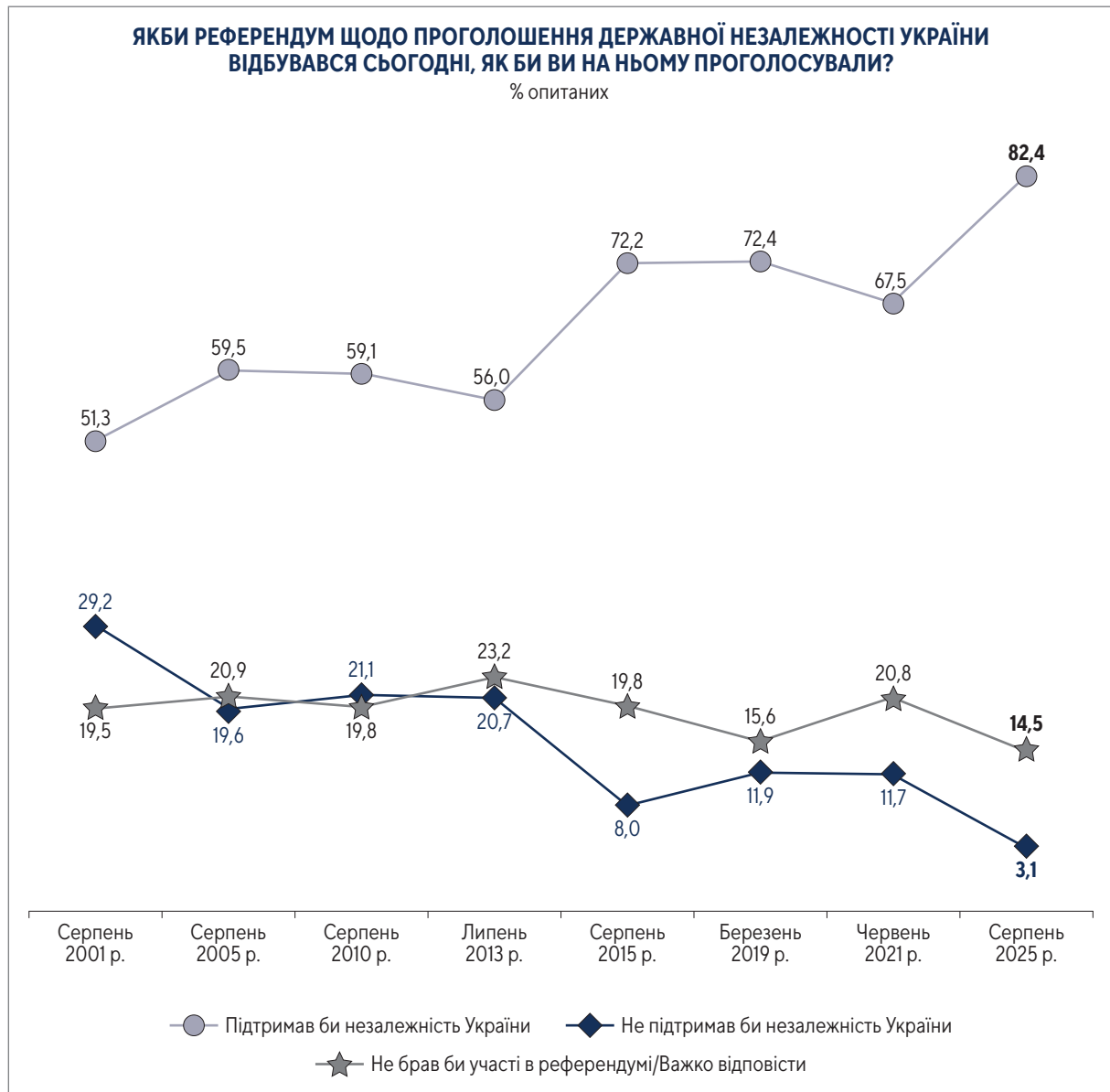
- ✓ ПДВ — на 3,7 млрд грн або на 45,2%;
- ✓ податку на прибуток — на 3,3 млрд грн або на 51,7%.

Підйом ПДФО пов'язаний із зростанням зарплат та частковою «детенізацією» виплат, ПДВ — із підвищенням цін, у т. ч. на імпорт, а акцизи — із обігом палива та тютюнових виробів. При цьому податок на прибуток і рентні платежі в ряді галузей знижуються, що говорить про послаблення виробничої бази, що триває. Збитки від війни фіксуються особливо помітно в логістиці, транспорті, енергетиці та видобутку — падають витрати, маржа та інвестиційна активність. Навантаження на споживання зростає, але фундаментальні сектори втрачають стійкість.

Таким чином, модель, за якої держава закриває фіскальні потреби за рахунок податків з людей, а не з бізнесу, короткостроково працює, але у довгостроковій перспективі робить економіку вразливою. Без активної державної підтримки індустрії, логістичних ланцюжків та енергетичного сектору Україна ризикує увійти у фазу стагнації вже за першого ж зниження споживчого попиту чи зміни податкових потоків. Стійке відновлення можливе лише при перезапуску виробництва, а не на одних лише акцизах та ПДВ.

VI.

ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

¹ Результати всеукраїнського опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва у період з 12 по 18 серпня 2025 р.

Методом face-to-face було опитано 2 002 респонденти віком від 18 років, які проживають у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві.

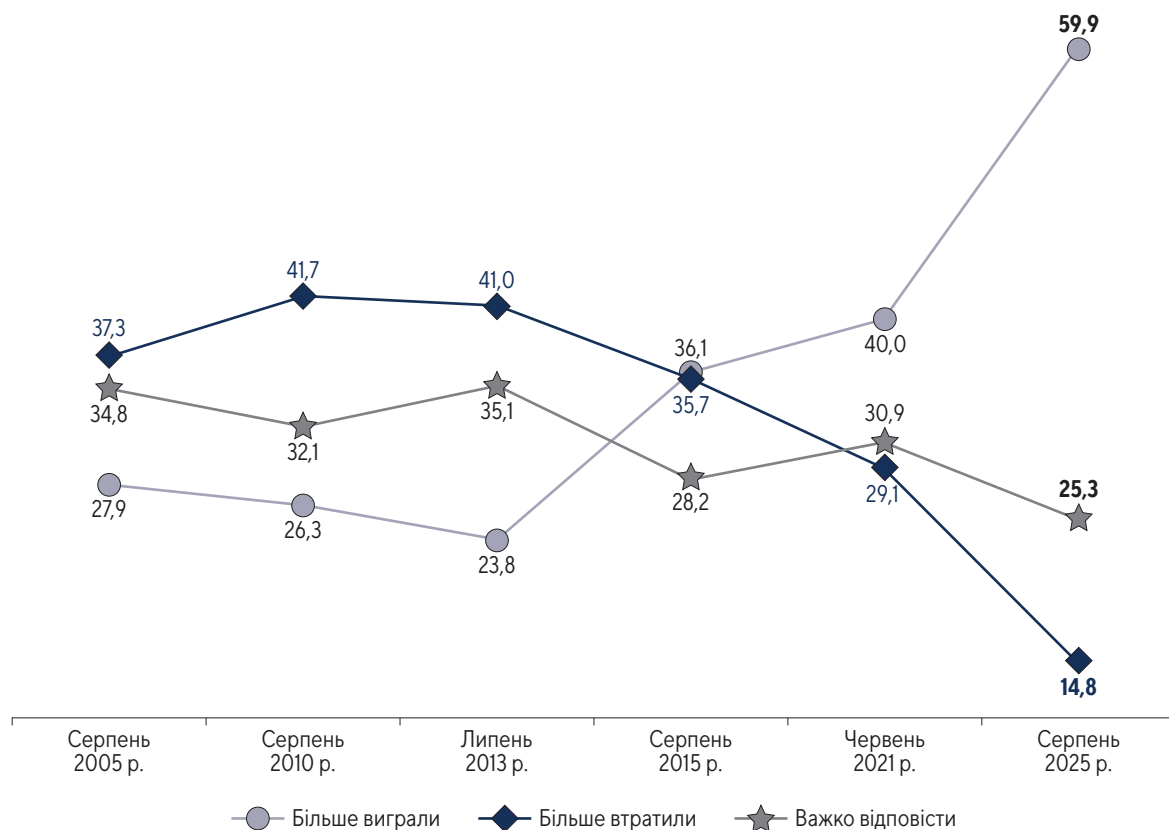
У Запорізькій, Донецькій, Миколаївській, Харківській, Херсонській обл. — лише на тих територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії.

Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі, коли здійснювався відбір респондентів за статтю-віковими квотами. Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р., за віком, статтю, типом поселення.

Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Разом з тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

**ЯКЩО ГОВОРИТИ ЗАГАЛОМ, ВИ ТА ВАША РОДИНА БІЛЬШЕ ВИГРАЛИ
ЧИ ВТРАТИЛИ ВІД ЗДОБУТТЯ УКРАЇНОЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ?**

% опитаних

ЯКОЮ МІРОЮ ЗАЦІКАВЛЕНІ У ЗМІЦНЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

% опитаних

	Значною мірою зацікавлені	Деякою мірою зацікавлені	Не зацікавлені	Важко відповісти
Представники політичної опозиції				
Серпень 2011 р.	41,2	36,6	10,6	11,7
Серпень 2025 р.	24,3	39,4	25,7	10,6
Представники української влади				
Серпень 2011 р.	36,9	35,6	16,5	11,0
Серпень 2025 р.	30,8	40,1	21,7	7,4
Більшість населення України				
Серпень 2011 р.	41,1	36,8	9,0	13,1
Серпень 2025 р.	62,9	26,7	4,2	6,2
Більшість населення Вашого регіону				
Серпень 2011 р.	38,4	34,9	10,3	16,4
Серпень 2025 р.	66,8	23,6	3,4	6,2
Ви особисто				
Серпень 2011 р.	45,8	33,2	11,7	9,3
Серпень 2025 р.	76,0	16,3	2,8	4,9

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

Редакційно-видавничий відділ: З. Міщеня, К. Ягович, Т. Овсяник.

Фото обкладинки REUTERS, <https://www.reuters.com/resizer/v2/TV7DOCPYOVPAZMRDNUL73BJA24.jpg?auth=9070caaf179ae7fd20cb49880def182e441bc6e2a186d19f550062165baa14e7&width=1920&quality=80>
<https://www.reuters.com/resizer/v2/UTWCUYKARFMNLDDGQ5GC7TJ7CU.jpg?auth=2c14fd166875b9fb93alc818ac87cf7f93e9757b31297d8ccc0e59fd84300423&width=1920&quality=80>

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

е-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

